

Spis treści:

Wstęp

CZĘŚĆ I LUDZKOŚĆ I PRZYRODA - SPOJRZENIE OGÓLNE

1. Podstawowe pojęcia i problemy użytkowania i ochrony środowiska (G Dobrzański)

- 1.1. Środowisko
- 1.2. Systemowe ujęcie środowiska
- 1.3. Modele relacji środowisko-człowiek
 - 1.3.1. Potrzeba tworzenia modeli
 - 1.3.2. Podstawowe modele relacji środowisko-człowiek
- 1.4. Użytkowanie środowiska
 - 1.4.1. Zasoby naturalne
 - 1.4.2. Funkcje (usługi) środowiska
 - 1.4.3. Pojemność i potencjał środowiska, kapitał natury
- 1.5. Konsekwencje użytkowania środowiska
- 1.6. Ochrona środowiska i przyrody
- 1.7. Nauka o ochronie środowiska i jej charakter
- 1.8. Alternatywne koncepcje ograniczoności zasobów naturalnych
 - 1.8.1. Rzadkość absolutna
 - 1.8.2. Rzadkość relatywna
 - 1.8.3. Ocena koncepcji rzadkości zasobów

2. Krótka historia użytkowania środowiska (G. Dobrzański)

- 2.1. Okres gospodarki łowiecko-zbierackiej
 - 2.1.1. Ewolucja
 - 2.1.2. Sposób życia
 - 2.1.3. Oddziaływanie na środowisko
- 2.2. Okres rozwoju i dominacji rolnictwa
 - 2.2.1. Przebieg i skutki kulturowe rozwoju rolnictwa
 - 2.2.2. Skutki ekologiczne rewolucji neolitycznej
- 2.3. Rewolucja przemysłowa

3. Zmiany stanu środowiska na świecie i w Polsce (G. Dobrzański)

- 3.1. Zmiany zagrożenia i stanu środowiska na świecie
- 3.2. Zmiany zagrożenia i stanu środowiska w Polsce
 - 3.2.1. Zanieczyszczenie powietrza
 - 3.2.2. Użytkowanie i zanieczyszczenie wód
 - 3.2.3. Odpady
 - 3.2.4. Ochrona świata żywego

4. Istota i cechy współczesnego kryzysu ekologicznego (G. Dobrzański)

- 4.1. Istota kryzysu ekologicznego

- 4.1.1. Wymiar ekologiczny
- 4.1.2. Wymiar społeczno-gospodarczy
- 4.1.3. Wymiar antropologiczny
- 4.1.4. Wymiar cybernetyczny
- 4.1.5. Wymiar termodynamiczny
- 4.2. Kryzys ekologiczny - problem definicyjny
- 4.3. Kryzys ekologiczny a kryzys cywilizacji
- 4.4. Kryzys ekologiczny jako konstrukt społeczny
- 4.5. Cechy współczesnego kryzysu ekologicznego
- 4.6. Kiedy katastrofa ekologiczna?
- 4.7. Jaka katastrofa ekologiczna?
- 4.8. Kryzys ekologiczny szansą ludzkości

CZĘŚĆ II PROBLEMY ŚRODOWISKOWE

5. Globalne ocieplenie (G. Dobrzański)

- 5.1. Efekt cieplarniany a globalne ocieplenie
- 5.2. Gazy cieplarniane
- 5.3. Prognozy zmian temperatury.
- 5.4. Skutki globalnego ociepleni
 - 5.4.1. Zmiany cyklu hydrologicznego i cyrkulacji atmosferycznej
 - 5.4.2. Zmiany poziomu mórz i oceanów
 - 5.4.3. Zagrożenie gatunków i systemów ekologicznych
 - 5.4.4. Zmiany w produkcji żywności
 - 5.4.5. Skutki zdrowotne
 - 5.4.6. Skutki społeczne i ekonomiczne
- 5.5. Realność globalnego ocieplenia
- 5.6. Przeciwdziałanie globalnemu ociepleniu

6. Niszczenie ozonosfery (B.M. Dobrzańska)

- 6.1. Powstawanie, rozmieszczenie i rola ozonu
- 6.2. Obserwacje zaniku ozonu
- 6.3. Przyczyny i mechanizmy zaniku ozonu
- 6.4. Skutki niszczenia ozonosfery
- 6.5. Ochrona ozonosfery

7. Zagrożenie różnorodności gatunkowej (G. Dobrzański)

- 7.1. Tempo wymierania gatunków .
- 7.2. Przykłady wymierania gatunków
- 7.3. Zagrożenie gatunków w Polsce
- 7.4. Przyczyny wymierania gatunków
- 7.5. Motywy ochrony bogactwa gatunkowego
 - 7.5.1. Motywy ekonomiczne
 - 7.5.2. Motywy estetyczne
 - 7.5.3. Motywy naukowe

7.5.4. Motywy etyczne

7.5.5. Zachowanie struktury i funkcjonowania biosfery

8. Degradacja gleb (B.M. Dobrzańska)

8.1. Formy i skala degradacji gleb

8.2. Erozja gleb

8.3. Pustynnienie

8.4. Degradacja chemiczna gleb

8.5. Inne formy degradacji gleb

9. Zagrożenie lasów (B.M. Dobrzańska)

9.1. Rola lasów w biosferze

9.2. Powierzchnia i rozmieszczenie lasów na Ziemi

9.3. Przyczyny powstawania zagrożeń ekosystemów leśnych

9.4. Niszczenie wilgotnych lasów równikowych

9.5. Zamieranie lasów północnego pasa leśnego

10. Niedobory i zanieczyszczenie wód (B.M. Dobrzańska)

10.1. Obieg i zasoby wody w przyrodzie

10.2. Wykorzystanie i niedobory wody

10.3. Zanieczyszczenie wód

10.3.1. Rodzaje i źródła ścieków

10.3.2. Skutki zanieczyszczenia wód

11. Zdrowotne skutki degradacji środowiska (B.M. Dobrzańska)

11.1. Czynniki środowiskowe wpływające na zdrowie człowieka

11.2. Choroby cywilizacyjne

11.3. Kategorie oddziaływania zmian środowiska na zdrowie ludzi

11.4. Zdrowotne skutki zmian fizycznych w środowisku

11.4.1. Zmiany użytkowania przestrzeni a rozprzestrzenianie się chorób

11.4.2. Skutki hałasu i wibracji

11.4.3. Skutki promieniowania jonizującego

11.5. Wpływ chemizacji środowiska na zdrowie

11.5.1. Drogi oddziaływania zanieczyszczeń środowiska na organizm ludzki

11.5.2. Wpływ wybranych substancji chemicznych na zdrowie człowieka

CZĘŚĆ III PRZYCZYNY DEGRADACJI ŚRODOWISKA

12. Zmiany demograficzne (G. Dobrzański)

12.1. Historia wzrostu demograficznego

12.2. Przyczyny szybkiego wzrostu liczebności populacji ludzkiej

12.3. Prognozy wzrostu demograficznego

12.4. Bariery wzrostu zaludnienia

12.5. Wątpliwości związane z ograniczaniem wzrostu demograficznego

12.6. Przestrzenne aspekty procesów demograficznych - dynamika urbanizacji

12.7. Ekologiczne skutki urbanizacji

13. Przyczyny kulturowe, naukowe i techniczne degradacji środowiska (D, Kiełczewski)

13.1. Przyczyny kulturowe

13.2. Przyczyny naukowe

13.3. Przyczyny techniczne

14. Przyczyny ekonomiczne degradacji środowiska (G. Dobrzański)

14.1. Podstawowe założenia teorii ekonomii

14.2. Wzrost gospodarczy celem gospodarowania

14.3. Zawężenie rozumienia racjonalności

14.4. Dobra wolne i wiara w substytucję

14.5. Zawodność rynku w gospodarowaniu zasobami przyrody

14.6. Przyczyny ekologicznych niedostatków polityki państwa

15. Globalizacja a środowisko (B.M. Dobrzańska)

15.1. Pojęcie i wymiary globalizacji

15.2. Ekologiczne korzyści wynikające z globalizacji.

15.3. Globalizacja jako przyczyna degradacji środowiska

CZĘŚĆ IV DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

16. Motywy i koncepcje ochrony środowiska (D. Kiełczewski)

16.1. Motywy ochrony środowiska

16.2. Najstarsze koncepcje ochrony środowiska

16.3. Koncepcja konserwatorskiej ochrony przyrody

16.3.1. Ochrona indywidualna

16.3.2. Ochrona gatunkowa

16.3.3. Ochrona obszarowa

16.4. Prawno-administracyjna koncepcja ochrony środowiska

16.5. Koncepcja społeczno-ekonomiczna ochrony środowiska

16.6. Alternatywne koncepcje ochrony środowiska

16.7. Specyfika polskich tradycji ochrony środowiska

17. Trwały i zrównoważony rozwój (G. Dobrzański, B.M. Dobrzańska)

17.1. Przesłanki powstania koncepcji trwałego i zrównoważonego rozwoju

17.2. Historia trwałego i zrównoważonego rozwoju

17.3. Definicje i warianty trwałego i zrównoważonego rozwoju

17.4. Model relacji cywilizacja-środowisko

17.5. Cele trwałego i zrównoważonego rozwoju

17.6. Zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju

17.7. Problem ekologicznej skali gospodarowania

18. Ekologiczne podstawy ochrony środowiska (G. Dobrzański)

- 18.1. Istota praw przyrody
- 18.2. Sens pojęcia ekologia
- 18.3. Rola ekologii w ochronie środowiska
- 18.4. Mit równowagi ekologicznej
- 18.5. Dynamika układów ekologicznych
- 18.6. Ekologiczne zasady gospodarowania
 - 18.6.1. Ochrona naturalnych ekosystemów
 - 18.6.2. Adaptatywność żywych organizmów i różnorodność gatunkowa
 - 18.6.3. Znaczenie stałości warunków abiotycznych środowiska
 - 18.6.4. Ekologiczna niepewność

19. Polityka a ochrona środowiska (D. Kiełczewski)

- 19.1. Związki między polityką i ochroną środowiska
- 19.2. Pojęcie polityki ochrony środowiska
- 19.3. Koncepcje i programy polityczne a polityka ochrony środowiska
- 19.4. Ruchy i partie ekologiczne
- 19.5. Rola mediów w polityce ochrony środowiska
- 19.6. Globalna polityka ochrony środowiska
- 19.7. Polityka ochrony środowiska Unii Europejskiej i Polski

20. Prawne i organizacyjne podstawy ochrony środowiska (D. Kiełczewski)

- 20.1. Rola prawa w ochronie środowiska
- 20.2. Historia prawnych podstaw ochrony środowiska
- 20.3. Konstytucyjne podstawy prawnej ochrony środowiska
- 20.4. System prawa ochrony środowiska w Polsce
- 20.5. Organizacja ochrony środowiska
- 20.6. Odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska

21. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska (G. Dobrzański)

- 21.1. Środowisko przyrodnicze przedmiotem zainteresowania nauk ekonomicznych
- 21.2. Optimum ingerencji w środowisko
- 21.3. Efekty zewnętrzne i sposoby ich internalizacji
- 21.4. Rachunek ekologiczno-ekonomiczny
- 21.5. Wycena zasobów i walorów środowiska oraz strat ekologicznych
- 21.6. Nowe mierniki rozwoju

22. Instrumenty ochrony środowiska (G. Dobrzański)

- 22.1. Środki i instrumenty ochrony środowiska
- 22.2. Kryteria wyboru instrumentów
- 22.3. Klasyfikacja instrumentów ochrony środowiska
- 22.4. Instrumenty prawno-administracyjne
- 22.5. Instrumenty ekonomiczne

- 22.5.1. Opłaty i podatki ekologiczne
- 22.5.2. Subwencje
- 22.5.3. Systemy depozytowe i ubezpieczenia ekologiczne
- 22.5.4. Uprawnienia zbywalne
- 22.6. Porównanie instrumentów nakazowych i ekonomicznych
- 22.7. Inne instrumenty

23. Technika w ochronie środowiska (B.M. Dobrzańska, G. Dobrzański)

- 23.1. Technologie proekologiczne
 - 23.1.1. Technologie energooszczędne, materiałooszczędne i bezodpadowe
 - 23.1.2. Czyste źródła energii
 - 23.1.3. Zmiany w zakresie produktów i usług
 - 23.1.4. Recykling odpadów .
 - 23.1.5. Urządzenia ochrony środowiska
- 23.2. Technika naśladująca życie
- 23.3. Zmiana filozofii techniki

24. Ochrona środowiska w życiu codziennym (D. Kiełczewski)

- 24.1. Style życia i środowisko przyrodnicze
- 24.2. Scenariusze proekologicznego stylu życia
- 24.3. Wegetarianizm jako proekologiczny styl życia
- 24.4. Koncepcje konsumpcji proekologicznej
- 24.5. Ekologiczne znaki towarowe
- 24.6. Możliwości ograniczenia wpływu konsumpcji na środowisko
 - 24.6.1. Żywność
 - 24.6.2. Woda
 - 24.6.3. Odpady .
 - 24.6.4. Energia i zmiany klimatyczne

CZĘŚĆ V HUMANISTYCZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA

25. Społeczny wymiar ochrony środowiska (G. Dobrzański)

- 25.1. Znaczenie postaw ludzkich w rozwiązywaniu problemów ekologicznych
- 25.2. Definicje świadomości ekologicznej
- 25.3. Elementy świadomości ekologicznej
- 25.4. Stan świadomości ekologicznej w Polsce
- 25.5. Konflikty ekologiczne .
- 25.6. Możliwości kształtowania świadomości ekologicznej

26. Filozoficzne zagadnienia ochrony środowiska (D. Kiełczewski)

- 26.1. Ekologia jako podstawa systemu filozoficznego
- 26.2. Proekologiczne tradycje w filozofii
- 26.3. Ekologia humanistyczna
- 26.4. Ekologia głęboka

- 26.5. Ekofilozofia Henryka Skolimowskiego
- 26.6. Ekoanarchizm i ekofeminizm jako polityczne koncepcje filozofii ekologii
- 26.7. NewAge.

27. Etyka ekologiczna (D. Kiełczewski)

- 27.1. Istota etyki ekologicznej i jej prekursorzy
- 27.2. Kierunki etyki ekologicznej
- 27.3. Etyka ekologiczna a etyka wyzwolenia zwierząt
- 27.4. Zasady etyki ekologicznej
- 27.5. Dylematy etyki ekologicznej

28. Religijne podstawy ochrony środowiska (D. Kiełczewski)

- 28.1. Religia a kryzys ekologiczny
- 28.2. Ochrona środowiska a tradycyjne wierzenia ludowe
- 28.3. Uzasadnienie ochrony środowiska w religiach niechrześcijańskich
- 28.4. Chrześcijańskie uzasadnienie ochrony środowiska
- 28.5. Zaangażowanie kościołów w ochronę środowiska

29. Ochrona środowiska w kulturze i sztuce (D. Kiełczewski)

- 29.1. Kulturowe aspekty ochrony środowiska
- 29.2. Literackie inspiracje ochrony środowiska
- 29.3. Sztuka ekologiczna
- 29.4. Kultura popularna i ochrona środowiska

30. Edukacja ekologiczna (G. Dobrzański)

- 30.1. Pojęcie i nurty edukacji ekologicznej
- 30.2. Cele i zasady edukacji ekologicznej
- 30.3. Edukacja ekologiczna w systemie nauczania
- 30.4. Opracowywanie projektów edukacyjnych

Literatura

Indeks nazwisk

Indeks rzeczowy